

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ 23:1 (2018), SS. 139-164.

Makale Gönderim Tarihi: 11.06.2018 Makale Kabul Tarihi: 08.09.2018

Araştırma Makalesi

TÜRKİYE’DE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI MİSİAD ÖRNEĞİ

Murat AYGEN*

Öz

Sivil toplum kuruluşu (STK), modern toplumlarda devlet organizasyonundan ayrı olarak toplumsal menfaatleri korumak ve geliştirmek için oluşturulmuş ve gönüllülük ilkesi çerçevesinde, kâr maksadı gütmeyen organizasyonları belirtmek için kullanılmaktadır. STK’lar devlet organizasyonundan ayrı olması dolayısıyla kendini ve toplumları yönlendirebilme yeteneği olan, hak ve özgürlükleri savunan özgür vatandaşlardan oluşan yapılardır. Günümüzde özellikle sanayileşmiş ve aynı zamanda ileri demokrasiye sahip ülkelerde STK’lar büyük gelişme göstermiştir. STK’lar toplum ve siyaset üzerinde itici güç olarak önemli yere sahiptir.

Türkiye’de de özellikle 1980’lerden sonra liberal sistemden kaynaklı olarak ve demokrasinin sağlanması açısından STK’lar yaygınlaşmaya başlamıştır. Aynı zamanda siyasetin denetlenmesi açısından da sivil toplum önemli bir denetim aracı olarak yaygınlaşmıştır. Bu çalışmada, bir yandan önemi giderek artan STK’lara ilişkin temel bazı bilgilere yer verilirken, bir yandan da ülkemizde faaliyet gösteren genel merkezi Ankara’da bulunan MİSİAD (Memleketçi Sanayici ve İş Adamları Derneği) yöneticileriyle yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelere dayalı olarak, bu kuruluşların yaptığı sosyal projelerle ilgili çalışmalar analiz edilmiş, yurt dışı temsilciliklerindeki faaliyetlerinin ülkemiz açısından öneminin üzerinde durulmuştur. Sosyal politikayı da içeren bazı konulara ait görüşler ve beklentilerde tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum kuruluşu, Demokratikleşme, Liberalizm, Üçüncü Sektör.

Atıf: Aygen, Murat. “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları: Misiad Örneği”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23:1 (2018): 139-164.

* Dr. Öğretim Üyesi, F.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, e-posta: maygen@firat.edu.tr

Non-Governmental Organizations In Turkey Misiad Example

Abstract

The non-governmental organization NGO has been created in modern societies to protect and develop social benefits apart from the state organization and this is used to designate non-profit organizations within the framework of voluntary policy. NGOs are structures made up of free citizens who advocate rights and freedoms, which have the ability to direct themselves and their communities. Nowadays NGOs have shown great development particularly in industrialized and advanced democracies. NGOs have an important place as a driving force on society and politics.

In Turkey, especially after the 1980s the number of NGOs has begun to increase with the influence of liberalism and democracy development. At the same time, civil society has become widespread as an important control instrument in terms of policy supervision. This article provides some basic information on NGOs. In addition to this, based on negotiations face-to-face with the managers of Misiad located in Ankara, the studies related to the social projects carried out by these institutions have been analyzed. In addition, the importance of the activities of foreign representatives in terms of our country has been discussed. Opinions and expectations of some issues, including social policy, have been tried to identified.

Key Words: Non-profit organisation , Democratization, Liberalism, Third Sector

Giriş

Günümüz modern toplumlarında liberalizmin ve serbest piyasanın da etkisiyle devlete olan güven giderek azalmış ve devleti denetleyecek toplumsal organizasyonlar çıkmaya başlamıştır. Devletin kamusal hizmetleri yerine getirirken etkinlik ve verimlilikten uzaklaştığı düşüncesi ise sivil toplum kavramının doğması ve gelişmesi için ortam hazırlamıştır. Son yıllarda özellikle modern toplumlarda liberal sistemin yaygınlaşmasıyla birlikte devletin yanında toplumsal menfaatleri korumaya dönük olarak ortaya çıkan STK'lar demokratik hayatın, özgürlüklerin gelişmesi açısından son derece önemli bir görevi ifa etmektedir. Bu örgütler son zamanlarda önemli nitelik ve nicelik artışıyla birlikte ülkelerin demokratikleşmesinin yanı sıra kalkınmasında da oldukça etkili olmuşlardır.

Sivil toplum dünyanın farklı coğrafyalarında farklı zamanlarda ortaya çıkmış ve gelişme göstermiştir ilk kez Aristo'da karşımıza çıkmıştır. Bugünkü modern dünyada kazandığı anlam itibariyle kullanımı batıda 12.yüzyıl ile 19.yüzyıl arasında yaşanan değişim sonucu oluşmuştur. Sivil toplum kavramı Sivil toplumun ilk ortaya çıktığı ülkelere baktığımız zaman liberal yapıyı benimsemiş ülkeler olduğunu görürüz. Küreselleşmenin de etkisiyle zamanla farklı ülkelerde de ortaya çıkan sivil toplum, demokrasinin yerleşmesi ve dayanışma, hoşgörü ortamının

yerleştirilmesi için giderek yaygınlaşmıştır. Dünya genelindeki sivil toplum örgütlerinin sayısı 10 milyon olarak tahmin edilmektedir. Rusya, 2008'de yaklaşık 277.000 STK'ya sahipti. Hindistan'da, 2009'da yaklaşık 2 milyon STK olduğu tahmin ediliyordu. Bu rakam 600 Hindistanlıya bir STK düşmesi anlamına geliyor. Çin'de resmi olarak kayıtlı yaklaşık 440.000 STK bulunduğu tahmin edilmektedir. 2017 yılında ABD'de yaklaşık 1.5 milyon yerli ve yabancı STK faaliyet göstermiştir.

STK'lar aynı zamanda bireysel hak ve özgürlükleri devletin baskısından koruyarak özgürlüklere önemli derecede katkı sağlamaktadırlar. Devlet dışı organizasyonlar olarak adlandırabileceğimiz STK'lar yerel veya ulusal çapta örgütlenmektedir. Bu örgütlere sağlıklı demokrasinin gelişmesi açısından zaman zaman devlet de yardım yapmaktadır. STK'ların yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte bireyler karar alma süreçlerine etkin olarak katılmakta ve yönetimin daha güçlü olmasına katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda hesap verebilirlik ilkesi daha süratli bir şekilde işletilmekte ve bunun da şeffaflığın sağlanmasına önemli ölçüde katkısı olmaktadır. Amerika, Çin gibi büyük ülkeler, Avrupa Birliği (AB) ve Dünya Bankası gibi örgütlenmeler politikalarını uluslararası STK'ların muhtemel tepkilerini dikkate alarak belirlemede, hatta söz konusu belirleme sürecine belli ölçülerde hükümet dışı kuruluşların (STK ya da NGO) katılımına imkân tanımaktadırlar.

Siyasal ve etik bir ilgiyle bireylerin (yurttaşların) birbirlerine verebilecekleri zararların en aza indirilmesi ve "kamusal genel iyinin, erdemin, müzakerenin ve hukuk düzeninin" sağlanması bu "iyi" veya "sivil" toplumun varlığı ile olası görülmüştür¹.

Ülkemizde özellikle son yıllarda uygulanan reform paketleri ve uyum yasaları çerçevesinde sivil toplumun demokratik hayatta daha etkin olarak kullanılması için birçok çalışma yapılmaktadır. Özellikle AB'nin aday ülkelerden belli ilkeleri yerine getirmesi taleplerinin sonucunda ülkemizde sivil toplum, son dönemlerde önemli gelişme göstermiştir. Ülkemizdeki sivil toplumun niteliğini geliştirmek ve mevzuatın daha etkin olarak hazırlanmasına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuş olan TÜSEV (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı) sivil toplum konusunda raporlar hazırlayarak ülkedeki sivil toplumun daha etkin hale gelebilmesine önemli katkı sunmaktadır.

STK'lar toplumsal problemlere çözüm üretmeye katkı sağlayan, dayanışma ve ortak hareket etme konusunda olumlu katkıları olan aynı zamanda toplumsal sınıf gibi eşitsizliklerin düşürülmesine yardımcı olan örgütsel yapılardır.

¹ Michael Edwards, *Civil Society*, Blackwell, Oxford, 2004, s. 6.

Bunun için kadın, genç, engelli bireylerin bu örgütlerde aktif olarak görev ve sorumluluk almaları oldukça önemlidir.

Bu çalışmada sivil toplum kuruluşlarının tanımı, tarihçesi, Devlet-STK ilişkisi gibi konular açıklandıktan sonra ülkemizde faaliyet gösteren Memleketçi ve sanayici iş adamları ¹derneğinin faaliyetleri üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın amacı genel merkezi Ankara'da bulunan, yurt içi ve yurt dışında birçok temsilcilikleri bulunan bu derneğin sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili görüşlerinin ve bazı konulardaki beklentileri, derneğin kuruluş amacını, vizyonu ve misyonu hakkında bilgilerle beraber faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmaktır. Bu çalışmada Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme sürecindeki rolü MİSİAD (Memleketçi Sanayici İşadamları Derneği) örneği üzerinden incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda derneğin faaliyetlerinin genelde bilgilendirme, yurt içi ve yurt dışında önemli gün ve haftaların kutlanması, kurulan ekonomik fuarlara katılım, diğer sivil toplum kuruluşlarının ziyaret edilmesi, hükümet yetkilileriyle görüşme ve istişare etme, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hem ticari hem de sosyal yaşantıları için elçilik görevleriyle görüşme yapma, bazı konularda konferans düzenleme, toplantı yapma gibi etkinlikler üzerine yoğunlaştığı etkinlikleri üzerinde durulmuştur.

1. Sivil Toplum Kuruluşu (Stk)

Kâr amacı gütmeyen, belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş insanlardan oluşan örgütlenmelere STK denir. Devlet örgütü dışında, birtakım siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal faaliyetleri yürüten gönüllü kuruluşlara sivil toplum adı verilmektedir². Sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşlar, üçüncü sektör, hükümet dışı kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kuruluşlar gibi sivil toplum alanında faaliyet gösteren örgütleri kapsayan kuruluşlardır. Amaçları siyasal iktidarı ele geçirmek değil, ilgili kararlara katılmaktır³. Bir organizasyona sivil toplum diyebilmemiz için bu organizasyonda iki temel kriterin bulunması gereklidir. Bunlardan birisi, devletin dışında olma; ikincisi ise, kendi içinde demokratik bir işleyişin olmasıdır⁴.

Sivil toplumun özüne bakılacak olursa gönüllük, birliktelik, bir amaca yönelme, kolektiflik gibi unsurlar karşımıza çıkar. Bu etkenler birlikte ortaya bir sinerji çıkarır ve bununla birlikte kişilerin bireysel olarak yapamadıkları şeyler bu

² Ersin Kalaycıoğlu, *Sivil Toplum Ve Neopatrimonyal Siyaset, Küreselleşme-Sivil Toplum ve İslâm*, (Dr. E. Fuat Keyman-A. Yaşar Sarıbay), Vadi Yayınları, Ankara, 1998, s. 111-114.

³ Muharrem Güneş ve Hasan Güneş, *Türkiye'de Eğitim Politikaları Ve Sivil Toplum*, Ankara Anı, 2003, s. 127.

⁴ AB Uyum Süreci Ve STK'lar, *Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu XIV, Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 147.*

sayede yapılmış olur. Bu birliktelik aynı zamanda toplumsallaşmanın demokratiklik ve gelişmişlik seviyesini de büyük oranda belirleyecek ve insanlar arasında gönüllü bir işbirliği gerçekleştirecektir.

Sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanları eğitim, çevre, kentsel-kırsal kalkınma, sağlık, sosyal hizmetler, teknik yardım ve danışmanlık, barışın sağlanması ve insan haklarının korunması gibi geniş bir yelpazeye yayılabilmektedir⁵.

Sivil toplum kuruluşlarının beş temel özelliğinden söz edilmektedir. Bunlar⁶;

- a) Kar amacı gütmemek
- b) Gönüllülük esasına dayanmak,
- c) Bürokratik olmayan esnek bir yapıya sahip olmak,
- d) Karar ve uygulamalarda katılımcı bir yaklaşımı benimsemek,
- e) Kamu yönetiminin bir parçası olmamak ve yeri geldiğinde baskı grubu oluşturabilmektedir

Sonuçta günümüz dünyası eski toplum yapılarından farklı olarak yeni yapılar sayesinde modernleşmekte ve gelişmektedir. Bu yapılardan en organize olanı ve dinamik yapıda olanı ise STK'lardır. Yeni gelişmeler, haberleşmedeki ilerlemeler, modern toplum yapısı ve küreselleşme ile birlikte sivil toplum daha da toplumla entegre olmakta ve artık dünyamızın bu oluşumlardan bağımsız olamayacağı açıktır. Büyüyen şehirler, artan nüfus tek tek hak arama hürriyetinin zor olmasına neden olmakta bu da sivil toplumun önemini bir kez daha göstermektedir.

2. Tarihsel Olarak Sivil Toplum

STK'ların tarihine baktığımızda, sanayi toplumlarında ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Çünkü sanayi toplumlarında şehirleşme daha büyüktü ve bu da sivil toplumun oluşması için gerekli olan ortamı hazırlıyordu. Tarımsal nüfusun olduğu ülkelerde daha çok köy yaşamı vardı ve buralarda şehirleşme düşüktü. Bunun sonucu olarak sanayileşmenin başladığı toplumlarda ilk örnekleri görüldü. Aynı zamanda serbest piyasa dinamikleri de sivil toplumun oluşması için önemliydi. Tüm bunlar ile birlikte sivil toplumun ilk örneklerini batı ülkelerinde görmekteyiz.

Sivil toplum kavramının kökeni antik Yunan'a dayanmaktadır. Aristo ile başlayan bu dönemde devlete önemli bir görev biçilmişti. Bu dönemde yeni yeni

⁵ Mehmet Aslan ve Gazanfer Kaya, 1980 Sonrası Türkiye'de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları, Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi.5. 2004.s. 216.

⁶ Osman Arslan, *Kuramsal Ve Tarihi Aşamalarıyla Sivil Toplum Ve Türkiye Gerçeği*, Bayrak, İstanbul, 2001, s. 123.

oluşmaya başlayan site yaşamı ile insanlar arasında işbirliği ve birlikte yaşama olgusu ortaya çıkmıştır. Bu dönemde devlet kavramı sivil toplumdaki tamamen ayrı değildir. Ayrıca sivil toplum tüm halkı değil sadece devlet içerisinde yaşayan özgür bireyleri kapsamaktadır. Yani site sınırı içerisindeki köleleri kapsamıyordu. Aynı zamanda sivil toplum ile demokratikleşme birlikte düşünülmüyordu.

Sivil toplumun devletten ayrı bir alan olarak görülmesi 18. Yüzyıldan sonra olmuştur. Değişen ekonomik koşullar ve toplum hayatındaki önemli değişimler (feodalitenin yıkılması ve burjuva sınıfının ortaya çıkması gibi) bu gelişmenin sağlanmasında önemli olmuştur. Bu dönemde devlet temelinde sivil toplumu savunanlar (Jean Bodin, Thomas Hobbes, Georg Wilhelm Friedrich Hegel) ile bireyi temel alan sivil toplumu savunanlar (Adam Smith, John Stuart Mill) yer almıştır.

Çaha'ya göre; Hobbes'te sivil toplum devletin koruması altında bir sözleşme ile oluşmuştur. Rousseau gibi sosyal sözleşmeci olan filozofa göre sivil toplumun anlaşılması için devletin bilinmesi gereklidir. Çünkü insanlar doğa durumundan ayrılmak için devlet denilen organizasyonu kurmuştur. Tüm toplumsal hayatı etkileyecek olan kanunları çıkaran devlet, sivil toplumun tüm özelliklerini kendisinde taşımaktadır. Ünlü eseri olan Leviathan'da "insan insanın kurdudur" görüşüyle insanlar arasında doğal bir çatışmanın olduğunu bunun da insanlarda güvenlik kaygıları oluşturduğunu anlatmaktadır. Burada Hegel'de de göreceğimiz gibi devlet, sivil topluma göre üstündür ve bireysel ile toplumsal çıkarları korumak için egemen güçtür. Hobbes, farklı ve atomistik çıkarlar etrafında odaklanan çoğulcu bir toplum profilini tek kişinin şahsında eriterek sivil toplumun, bugünkü farklılık ve çeşitliliğinin bir alanı olarak önünü tıkamaktadır⁷.

Kavramsal olarak sivil toplumu ilk kullanan kişi John Locke 'tur. Bireylerin doğuştan sahip olduğu eşitliğin, sivil toplum sayesinde daha anlamlı bir hale geleceğini ileri sürmüştür. Eşitlik ve özgürlüğün insanın doğasından kaynaklandığını savunmuştur. Devlet toplumun menfaatlerini korumak için oluşturulmuştur. Sivil çıkarlar "hayat, özgürlük, sağlık ve beden dinlenmesi; para, arazi, ev, eşya ve benzeri dışsal şeylerin mülkiyetidir"⁸. Locke, devletin amacının özgürlüğü güvence altına almak olduğunu ve devletin kaynağının toplum sözleşmesinde aranması gerektiğini, iktidarın bireysel kabulü amaçlamak zorunda olduğunu belirten görüşleriyle liberal düşüncenin gelişimine katkıda bulunmuştur⁹.

⁷ Ömer Çaha, *Sivil Kadın: Türkiye'de Sivil Toplum Ve Kadın*, Vadi Yayınevi, İstanbul, 1996, s. 186-190.

⁸ John Locke, *Hoşgörü Üzerine Bir Mektup*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1995, s. 7.

⁹ Halis Çetin, "Liberalizmin Tarihsel Kökenleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Sivas, 2002, c. 3, s. 88.

Hegel'de devletin ortaya çıkması tarihsel açıdan oldukça önemlidir. İnsanların en iyi yaptığı şey devleti oluşturmak olmuştur. Sivil toplum çağdaş ulus devletlerin bir uzantısıdır. Hegel'de devlet-toplum ilişkisi bir sözleşmeye değil, bireylerin doğal olarak devlet otoritesini kabullenmesi esasına dayanır¹⁰. Sivil toplum devletin dışındaki birey, kurum, kuruluşu kapsar. Aynı zamanda ihtiyaç kavramının zorunlu bir sonucudur. Özellikle bireysel haklar ve ihtiyaçlar karşılıklı bir ilişkiyi zorunlu kılmıştır. Bunun sonucu olarak da sivil toplum menfaat ve çatışma ortamı oluşturmuştur. Ancak kanunların uygulayıcısı olarak devlet sivil topluma göre üstündür ve çatışma ortamının önlenmesi açısından oldukça önemli bir görev üstlenmiştir. Kısacası Hegel'de sivil toplum özgürlüklerin güvencesi değildir ve sözleşme ile de oluşmaz. Alexis De Tocqueville, sivil toplumu ilk kez ayrı bir örgütlenme alanı olarak ifade etmiştir¹¹

Tocqueville'nin "Amerika'da Demokrasi" isimli kitabında demokrasinin ve sivil toplumun (ABD'deki) dernekler ve vakıflar sayesinde gelişiminden bahseder. Kitapta Amerika halkının sorunları aşmak için örgütsel hareket ettiğinden bahsetmekte bunun da olumlu katkıları olduğu anlatılmaktadır. Tocqueville'ye göre demokrasinin tek başına gelişmesi mümkün değildir. Bunun için sivil toplum gibi toplumsal örgütlenmelerin varlığı gereklidir. Demokrasinin içinde de olan özgürlük, eşitlik, güven gibi kavramlar ancak sivil toplumla mümkün hale gelebilir. Sivil toplum devletin otoriter yapısından ne kadar uzak tutulursa sosyal hayata o kadar olumlu katkılar sağlayacaktır¹².

3. Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevleri

Sivil toplum kuruluşlarının tespit edilmiş işlevleri şu şekilde sıralanabilir¹³.

- a. Kamuoyu oluşturmak yolu ile bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olmak,
- b. Çoğulcu toplum yapısının oluşumunu sağlamak suretiyle piyasadaki metalaşmaya ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak,
- c. Kendi içlerinde oluşturdukları katılımcı ve çoğulcu bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak,

¹⁰ Çaha, *Sivil Kadın: Türkiye'de Sivil Toplum Ve Kadın*, s. 186-190.

¹¹ Mine Gözübüyük Tamer, "Tarihsel Süreçte Sivil Toplum", *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2010, c. 27, s. 89-105.

¹² Ayşenur Akpınar Gönenç, *Sivil Toplum Düşünsel Temelleri ve Türkiye Perspektifi*, 2001, s. 34.

¹³ İsmail Güneş, "Sivil Toplum Kuruluşları", *Son Baskı Sanal Dergi*, Yıl 1, 2004, s. 5.

d. Pilot projeler üretmek, bu projelere kaynak bulmak ya da bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek.

Bu işlevlere baktığımızda sivil toplumun var olan toplumsal sorunları çözmede oldukça etkili olduğu görülecektir. Bu sorunların temeline inerek siyasal, ekonomik ve toplumsal kesimlerle işbirliği içinde bulunur. Bunun sonucu olarak sivil toplum katılımcı ve dinamik bir özellik gösterir. Toplumsal talep dikkate alındığı için de ülkedeki kaynaklar daha verimli ve etkili kullanılmış olacaktır. Çünkü kişisel çıkar yerine toplumsal çıkar baskın olacaktır.

Sivil toplum organizasyonlarının temelinde arkadaşlık, ortak başarı, bulunduğu topluma karşı sorumluluk yani yararlı olma duygusu egemendir. Bu organizasyondaki kişiler, yaşadığı topluma değer katma amacıyla çalışırlar. İnsanlar yaşadığı çevreden ülkesine hatta dünyaya bir değer katma arzusuyla ve sorumluluğuyla bu organizasyonlarda faaliyette bulunur. Bunun sonucu olarak da sorumlu bir yurttaş olarak görevlerini yerine getirmiş olur.

Dernek, sendika ya da vakıf gibi oluşumlarla karşımıza çıkan sivil toplum kuruluşlarının hepsi üstlenmiş olduğu rolü yerine getirmek için faaliyet gösterirler. Bu roller çevre (enerji ve su kaynaklarının temizliği), sağlık (kanser, engellilik), eğitim (kızların okuma hayatına katılması), insan hakları, kadın sorunları, sokak çocukları ya da sosyal hizmet olabilmektedir. Bunlar ve benzeri sorunlar toplum içerisindeki ciddi sorunlardır. Sivil toplum kuruluşları yürüttüğü faaliyetler dolayısıyla tüm modern ülkelerde vardır ve daha da ağırlıklarını hissettirmektedirler. Çünkü toplumda var olan ve güncel olan sorunları dillendirmektedir. Aynı zamanda siyasal ve sosyal kesimin işbirliği içinde çalışmasına katkıda bulunmaktadır.

Devletin tüm işlevleri yerine getirememesi bu konuda devletin yanında alternatif bir örgüt olarak sivil toplum kuruluşlarını ortaya çıkıp gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Sivil toplumun yaygın olduğu toplumlar daha örgütlü olabilmektedir. Bunun sonucu olarak olaylara ve sorunlara karşı kolektif çözümler üreterek gelişmiş toplumun dinamiklerini sağlamaktadırlar. Sivil toplum çalışmalarının amacı devlet ya da siyasilerin yerine geçerek onlar yerine karar almak değildir. Bilakis onlara olumlu değerler katarak aksayan yönleri iyileştirmek, eksiklikleri gidermek ve daha gelişmiş bir siyaset ve devlet yapısını hayata geçirebilmektir.

Sivil toplum kuruluşlarının siyaseti etkilemede ve yönlendirmede en çok kullandığı yöntem kamuoyu oluşturmaktır. Fakat bunun mümkün olmaması durumunda ise farklı yöntemler kullanarak siyaset mekanizmasını yönlendirmektedir. Örneğin toplantı ve gösteri yürüyüşü, boykot, grev, mitingler

ve sivil itaatsizlik gibi yollarla siyaset kuramını etkisi altına almaya çalışmaktadır. Gezi olayı ile STK' lar arasında bir ilişki olabilir mi? Gezi olaylarının ilk başlangıcı çevreci yaklaşımla başlamıştır. Daha sonra illegal örgütlerin yönlendirmesiyle farklı bir boyuta dönüşmüştür. Devlete karşı gelinerek provakatif eylemler yapılmıştır. Söz gelimi çevreci örgütler bildiğimiz gibi Türkiye'nin değişik yerlerinde önemli bazı işlevleri yerine getirmekte, süyanürle altun arama, ormanların talan edilmesi, sahil, hayvan hakkı vs. gibi olayların başlangıcında da sivil toplum kuruluşlarını görmekteyiz. Bunların önemli bir kısmı anayasalarda da bulunan hak arama hürriyetleri çerçevesinde yapılmaktadır. Güçlü bir sivil toplum demokratik rejimlerde ancak görülebilir. Aynı zamanda serbest piyasa ekonomisinin de sivil toplumun gelişmesi açısından önemi oldukça fazladır. Serbest piyasa olmadığı zaman ekonomik faaliyetlerin büyük bir kısmı devlet tarafından kontrol edilmektedir. Bu da sağlıklı bir sivil toplumun gelişimini engellemektedir.

Sivil toplum kuruluşlarındaki halk vurgusu ve katılımı demokrasinin ileri seviyeye ulaşması açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Yani demokrasi geliştikçe bu tür organizasyonlar daha da yaygınlaşmakta ve gelişmektedir. Sivil toplum kuruluşunda görev alan bireyler hem kendini geliştirmekte hem de yaşadığı topluma önemli katkılar sunmaktadır. Sivil toplumun gelişmesi için ülke içi demokrasi çok önem taşımaktadır. Eğer STK'lar karar alma sürecine rahat bir şekilde katılabiliyorsa ve şeffaf yönetim oluşmuşsa burada sivil toplum gelişebilir. Karar alma sürecine katılım dediğimiz zaman aklımıza meclis gelmektedir. Eğer STK'lar meclis çalışmalarına katılabilir ve buradaki çalışmalar hakkında bilgi sahibi olabilirlerse toplum için menfi durumların oluşmasını ve karar alınmasını önleyebilirler.

Sivil toplum kuruluşları kanuna uymak ve demokratik olmak şartıyla amaçlarına ulaşmak için farklı yolları kullanabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken STK'nın eylem yaparken şiddet hareketlerine başvurmamasıdır. Sivil toplum kuruluşları etkinliklerini yerine getirirken her ne kadar devletten ayrı bir oluşum olsa da hukuksal normlara aykırı olacak şekilde faaliyet gösteremezler. Bunlar üyelerden yardım toplama ya da gösteri yürüyüşü yaparken ilgili mevzuata göre hareket ederler.

Devlet de belli mesafede sivil toplumla işbirliği içerisindedir. Ancak devlet tüm STK'lara eşit bir yaklaşımda hareket etmez. STK'ların asıl etkilemeye çalıştıkları alan siyaset mekanizmasıdır. Bu en tabii hak arama alanıdır. Ancak buna rağmen STK siyasi partilerin yerini alacak kadar meşruiyet kazanamaz. STK'ların sadece devleti etkilemeye çalışması ise menfaat ilişkisine zamanla dönüştürebilir. Sivil toplumun en büyük özelliği ise, devletle bir çıkar birliğinin ya da herhangi

ilişkinin bulunmamasıdır. Bu kuruluşlar sayesinde toplumsal hoşgörü ve barış geliştirilebilir.

4. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları

Toplumsal yapı olarak Türkiye’de köklü bir devlet geleneği mevcuttur. Bu yapıda, devlet seçkinleri sivil toplumu hesaba katmaya ve halkın yönetime katılımına olumsuz yaklaşma eğilimindedir¹⁴. Bu gelenek, toplumu bir arada tutmanın ve bütünlüğü korumanın bir gerekliliği olarak görülmekle beraber bu durum, Osmanlı döneminden itibaren kuvvetli bir devlet ve zayıf bir sivil toplumun oluşmasına ve bu mirasın Cumhuriyet dönemine de aktarılmasına neden olmuştur¹⁵. Bu yapı ülke içi uygulamalarda birlik olgusunun gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Bu da kuvvetli bir sivil toplumun gelişimini olumsuz etkilemektedir. Ancak bu katı yapıya rağmen tüm dünyada sivil toplum gelişirken Türkiye’de gelişmemesi düşünülemez. Türkiye de tüm diğer çağdaş ülkelerdeki gibi benzer özelliklere sahip ve toplum siyaset diyalogunu gerçekleştirecek bir çağdaş örgütlenmeye ihtiyaç duymaktadır.

Sivil toplum kuruluşları Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu 1923 yılından günümüze kadar birçok süreçten geçmiştir. Bu dönemde sivil toplum devlet otoritesinden tamamen ayrılamamış ve bu da sivil toplum kuruluşlarının gelişmesini önemli ölçüde yavaşlatmıştır. Tek parti döneminin sonuna kadar baktığımızda sivil toplumun yeterince gelişemediği ve devlet otoritesi altında kaldığını söyleyebiliriz.

1945 sonrasında çok partili hayata geçişle birlikte dernek ve vakıf sayılarında artış olduğu söylenebilir. Bu dönemde hızla gelişen sivil toplum ülkenin meselelerinde söz sahibi olmuş, hak ve özgürlüklerin gelişimine katkıda bulunmuştur. Ancak tüm bu gelişmelere karşın vatandaş katılımı istenilen düzeyde oluşamamış ve taban tarafından istenilen düzeyde karşılık bulmamıştır. Tek parti dönemine oranla gelişme gösteren sivil toplum tam olarak kamu otoritesinin etkisi altında kalmaktan kendisini kurtaramamış ve bu da modern sivil toplumun gelişmesi için gerekli olan halk gücünü tam olarak yansıtamamıştır.

1961 anayasası ile demokratikleşmenin önü ciddi olarak açılmış ve örgütlenme sayesinde insanlar rahat bir şekilde sivil toplum çalışmalarında yer alabilmiştir. Bunun sonucu olarak sendikalaşma, dernekleşme gibi oluşumlar

¹⁴ Aytekin Yılmaz, “Sivil Toplum Demokrasi ve Türkiye, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sivil Toplum Özel Sayısı 18, 1997, s. 91-93.

¹⁵ Şenol Durgun, “Türkiye’de Sivil Toplum ve Devlet”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sivil Toplum Özel Sayısı, 1997, s. 218-221.

hızlanmış ve toplumsal yapıda belirgin değişimler gözlenmiştir. Özellikle sendikalaşma sayesinde işçi ve memur haklarını savunan örgütler kurmuş.

Tarihsel sürece baktığımızda Türkiye’de sivil toplum genel olarak 1980 yılına kadar pek gelişme göstermemiştir. Sivil toplum kavramı, Türkiye’de 1980’lerin başlarında popüler olmuş ve kavram dönemin ruhuna uygun olarak özgün bir kullanım şekline bürünmüştür¹⁶. Bu tarihten sonra liberalizmin Türkiye’deki yansımalarının sonucu olarak iç ve dış etkenlerin katkısıyla gelişmiş; buna paralel olarak toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde gittikçe daha sık yer bulmaya başlamıştır. Aynı dönemde 1980 anayasasında yapılan değişiklikler ile de örgütlenme ve hak aramanın kolaylaşması sayesinde sivil toplum etkinlikleri ülke çapında çoğalırken; STK’lar toplumsal sorunları çözmede önemli bir konuma erişmiştir.

Özellikle Avrupa Birliği müzakereleri ve aday devlet statüsü ile Türkiye’de sivil toplum hayatında önemli değişiklikler yaşanmıştır. AB’nin aday ülkelere birlik kriterleri çerçevesinde yapmasını istediği reformlar ile sivil toplum hayatında ciddi anlamda nicelik ve nitelik artışı sağlanmıştır. Avrupa Birliği anlayışına göre sivil toplum kuruluşları, örgütlenmiş yurttaşların, yaşadıkları ülkenin toplumsal ve ekonomik kalkınmaya, sivil toplum düzenine doğrudan katkıda bulunarak, katılımcı demokrasinin oluşturulması ve sürdürülmesi açısından kimi zaman devlet ve hükümetten de fazla bir rol üstlenirler¹⁷.

Hem Avrupa Birliği ilerleme raporları hem de kalkınma planları Türkiye’deki mevcut durumu analiz ederek aksayan ve eksik olan yönleri ortaya koymaktadır. Bu ve benzeri raporlar sayesinde sivil toplumun gelişmesi için ciddi çalışmalar yapılmıştır. Bunun sonucu olarak da sivil toplum örgütleri günlük hayatta daha aktif olarak görülmeye başlamıştır. AB müktesebatına uyum çerçevesinde yapılan kanun değişiklikleri ile başta dernekler olmak üzere tüm STK’lar daha demokratik, katılımcı ve şeffaf bir yapıya kavuşmuştur.

AB ile birlikte yürütmüş olduğumuz Sivil Toplum Diyalogu Projesi sayesinde birlik üyesi ülkeler ile Türkiye’deki STK’ların birlikte çalışmalar yaparak birbirlerini daha yakından tanımaları amaç edinilmiştir. Programın finansman giderlerini Türkiye ve AB birlikte karşıyorlar. Proje kapsamında adalet, özgürlük ve güvenlik; çevre; enerji; iş kurma hakkı ve hizmet sunumu serbestisi, bölgesel politika ve yapısal araçların koordinasyonu; tarım ve balıkçılık; eğitim; işletme ve sanayi politikası gibi alanlardaki çalışmaların desteklenmesi hedeflenmiştir.

¹⁶ Ozan Erözden, “Sivil Toplumun Karanlık Yüzü: Demokrasiye Geçiş Sürecinde Sivil Toplumun Farklı Görünümleri, Hırvatistan Örneği”, *Sivil Toplum*, 2004, s. 61.

¹⁷ Nafiz Güder, *Sivil Toplumcunun El Kitabı*, 2007, s. 10.

Son zamanlarda Türkiye’de sivil toplum kuruluşları yaygınlaşmakta ve toplumsal değişime yön vermektedir. Bu yaygınlaşmaya rağmen sivil toplum kuruluşu sayısının kişi başı nüfusa oranı Avrupa Birliği ülkelerinin ortalamasının altında olduğu da bir gerçektir. Sivil toplum kuruluşlarının haritası incelendiğinde şehir yerleşmeleri ve batı bölgelerinin yoğunlukta olduğu görülecektir. Türkiye’deki sivil toplum kuruluşları tüm kesime hitap etmemekte ve daha dar bir çerçevede insanları temsil etmektedir. STK’ların bu sınırlı etkilerine rağmen sosyal olarak baktığımız eğitim ve insan hakları gibi alanlarda oldukça etkili oldukları görülecektir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de benzer sorun ve problemlerle mücadele etmek için sivil toplum kuruluşları projeler üretmektedir. Küresel bir yapıda olduğu gibi Türkiye’de de sivil toplum kuruluşlarının yaygın olduğu alanlar çevre, eğitim, sağlık, sosyal dayanışma gibi konulardır. Bu alanlarda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları dünyanın diğer kuruluşlarıyla birlikte hareket etmektedirler. Savunuculuk alanındaki STK’lar (tüketici hakları, kadın ya da insan hakları gibi) daha az olarak görülse de son zamanlarda özellikle bu alanda da ciddi etkinlik artışı görülmektedir. Bu gelişmelere rağmen vatandaş katılımının düşüklüğünden kaynaklı olarak STK’lar dar bir kesime hitap etmektedir. Temsil oranındaki bu yetersizlik ise sosyal sorunların etkin, hızlı ve adil bir şekilde çözümü için gerekli olan ortamın oluşmasını olumsuz etkilemektedir. Yine de katılımındaki bu azlığa rağmen katılımcı olarak faaliyette bulunanlar son derece etkili olarak çalışma yapmaktadır.

Türkiye’de sivil toplumun tamamını karşılayacak bir mevzuat bulunmamaktadır. Temel olarak gönüllük ilkesi, kar amacı gütmeme gibi amaçlarına bakılarak bir örgütün sivil toplum örgütü olmasına karar verilir. Günümüzde Türkiye’de, STK denilince sadece dernek ve vakıflar bilinmektedir. Girişim, platform, inisiyatif ve sosyal girişim gibi farklı örgütlenmeler de sivil alanda yer almalarına rağmen, bu tanıma dahil edilmiyorlar. Tanıma dahil edilmese bile girişim ve inisiyatif gibi örgütlenmeler de sivil alanın en önemli aktörleri arasında yer alıyor. Genel olarak Türkiye’deki STK’lara bir göz atacak olursak;

4.1. Dernek

Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır. Kanuni dayanağı medeni kanundur. Derneklerle ilgili 2018 yılında Türkiye’deki istatistiklere baktığımız zaman;

- a) Çeşitli derneklere üye olan kişi sayısı 17 yılda 5,2 milyondan 11 milyona çıktı. Bu rakam nüfusun sadece %13,75'ini oluşturuyor.
- b) Faaliyette olan dernek sayısı 18 yılda 72.398'den 112817'e çıktı.
- c) Derneklerin sadece %0,9'u insan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesine yönelik çalışıyor.
- d) Derneklere üye olanların sadece %5,5'i kadındır.
- e) Faaliyet gösteren derneklerin %34,9'u Marmara Bölgesi'ndeyken Doğu Anadolu Bölgesi'nde bu oran sadece %5,55'dir.
- f) Kamu yararına çalışan dernekler en fazla İstanbul, daha sonra ise Ankara'dadır.
- g) En fazla faaliyet alanı ve üye sayısı sırasıyla mesleki ve dayanışma dernekleri, spor ve spor ile ilgili dernekler, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerdir.
- h) Kamu yararına çalışan dernek sayısı 390'dır.

4.2. Vakıf

Kişiler veya kurumlarca kurulmuş, yasayla görev ve yetkileri belirlenen tüzel kişiliktir. Geleneksel olarak, bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmi bir yolla ayrılarak bir kimse tarafından bırakılan mülk veya paraya denir. Vakıflar Türk Medeni Kanunu'na dayanarak kurulur. Bu kanuna göre bir mamelekin bütünü veya gerçekleşmemiş veya gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir. Vakıflarla ilgili 2017 yılında Türkiye'deki istatistiklere baktığımız zaman;

- a) Yıl içerisinde kurulan en fazla vakıf 2075 ile Marmara Bölgesi'ndeyken, en az vakıf 203 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndedir.
- b) En fazla vakıf sırasıyla İstanbul ve Ankara'dadır.
- c) Sektörel bazda bakıldığında 2016 yılı için sırasıyla en fazla eğitim, sosyal yardım ve sağlık vakıfları bulunmaktadır.

4.3. Siyasi Parti

Benzer siyasi görüşleri paylaşan kişilerin bir ülkenin yönetiminde söz sahibi olmak üzere kurdukları örgütlere verilen isimdir. Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını

güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan tüzelkişiliğe sahip kuruluşlardır¹⁸.

4.4. Sendika

İşçilerin ya da işverenlerin ayrı ayrı olmak üzere iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular yönünden çıkarlarını korumak, yeni haklar sağlamak ve onları daha da geliştirmek amacıyla aralarında yasalar uyarınca kurdukları birliktir. İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir işkolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşu sendika denir¹⁹.

4.5. Kooperatif

Ortaklarının her türlü gereksinimlerini uygun koşullarla elde etmelerini sağlamak için kurulan, kâr amacı gütmeyen kurum. Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir²⁰.

4.6. Federasyon

Amaç birliği bulunan birçok örgütün, kuruluşun birleşerek oluşturduğu birlik. Federasyonlar kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin bir araya gelmesi ile kurulurlar. Federasyonlar, kuruluş bildirim ve eklerini mülki idare amirliğine vermek suretiyle tüzel kişilik kazanırlar.

4.7. Konfederasyon

Genellikle sendikaların bir üst örgüt olarak oluşturdukları birliktir. Konfederasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyonun bir araya gelmesi ile kurulurlar. Konfederasyonlar, kuruluş bildirim ve eklerini mülki idare amirliğine vermek sureti ile tüzel kişilik kazanırlar.

4.8. Oda

Serbest meslek sahiplerinin (esnaf ve sanatkârların) bir araya gelerek kurdukları mesleki dayanışma kuruluşlarıdır. Odalar; üyelerinin müşterek

¹⁸ Siyasi Partiler Kanunu, 1983, Madde 3, s. 1.

¹⁹ Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 2012, Madde 2, s. 1.

²⁰ Kooperatifler Kanunu, 1969, Madde 1, s. 1.

ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlara uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslekî disiplin, ahlâk ve dayanışmayı korumak amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır²¹.

Yukarıdaki oluşumlara baktığımız zaman devlet geleneği en güçlü olanlar siyasi partilerdir. Devleti etkileme ve istediği şekilde yönlendirmede en güçlü sivil toplum olarak siyasi partiler önemli rol üstlenmişlerdir. Diğer oluşumlara baktığımızda kar amacı gütmeyen, üyelerinin genel çıkarını korumak için kurulmuş yapılar karşımıza çıkmaktadır. Buradaki çıkar kişisel bir çıkar yani bireysel menfaat değil toplumun genel çıkarı olarak bakılması gereken kamu yararı vardır. Kuruluşları daha çok özel kanunlarla sağlanmaktadır. Anayasayla da özel olarak korunan bu sivil toplum oluşumları giderek artan oranda vatandaşların karar alma mekanizmasına katılımında oldukça önemli işler yürütülmesine katkıda bulunmaktadır.

Sivil toplum örgütlerinin büyük bir kısmı dernek olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha sonra ise sırasıyla kooperatifler ve vakıflar olarak bunlar devam etmektedir. 1990'lı yıllardan günümüze kadar sivil toplum kuruluşlarında ciddi artışlar olsa da vatandaş oranına baktığımızda AB ortalamasının oldukça gerisinde olduğu görülecektir. Ülke içindeki dağılıma baktığımız zaman ise Marmara Bölgesi'nde sivil toplum örgütlerinin sayısının fazla olduğu ve Doğu ile Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde ise oldukça düşük olduğu görülecektir.

Türkiye'de Bilgi Edinme Kanunu ve Dilekçe Kanunu sayesinde STK'lar meclis çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu yolla şeffaf yönetim, hesap verebilirlik ilkeleri aktif olarak gerçekleşmektedir.

STK'lar farklı ülkelerdeki sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışmalar yaparak ve ortak projelerde yer alarak kendilerini güçlendirirler. Türkiye'deki STK'lar özellikle AB ve Birleşmiş Milletler ile diyalog halinde ve işbirliği yapmaktadır.

Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen Sivil Toplum Destek Programı ile STK'lara hibe yapılmaktadır. Hibe programı ile sivil toplum kuruluşlarının idari ve mali sürdürülebilirlikleri, iletişim ve savunuculuk yetenekleri, karar alma süreçlerine aktif katılımları ile şeffaflık ve hesap verebilirliklerinin desteklenmesine yönelik projelerin desteklenmesi hedeflenmektedir²².

2019-2023 yılları arasını kapsayacak olan ve Kalkınma Bakanlığı koordinasyonluğunda çıkarılan On Birinci Kalkınma Planı ile Kalkınma Sürecinde

²¹ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar Ve Borsalar Kanunu, 2004, Madde 4, s.1.

²² Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar Ve Borsalar Kanunu, 2004, Madde 4, s. 1.

Sivil Toplum Kuruluşları Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuştur. Bu şekilde kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum temsilcileri ile akademik çevrelerin bir araya geldiği özel ihtisas komisyonlarının çalışmalarından elde edilen sonuç, değerlendirme ve öneriler plan hazırlıklarına katkı sağlayacaktır²³.

STK'ların faaliyetlerinde amaca ulaşabilmeleri ve başarılı olmaları için insan kaynağı ile mali açıdan güçlü olmaları gerekmektedir. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının mali yapısına baktığımızda son derece yetersiz oldukları söylenebilir. Bu sorun ve mali sürdürülebilirliğin sağlanamaması ciddi sıkıntılar yaşatmaktadır. Bunlardan birçoğu üye aidatları ile ayakta durabilmesine karşın yurtdışı fonlar sayesinde (özellikle AB fonları) etkinlik yapabilen kuruluşlar da vardır. Bir ülkedeki sosyal sermaye eğer az olursa sivil toplum için oldukça ciddi sıkıntılar ortaya çıkaracaktır. Bu sorunları ortadan kaldırmak için devlet STK'lara fon olarak para vermekte ve sivil toplumun gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

STK'lar ile özel sektör arasındaki işbirliği en az kamu kesimindeki kadar önemlidir. Bu işbirliğinin güçlenmesi için devlet tarafından çıkarılacak olan teşvik politikaları çok önemlidir. Sivil toplumla birlikte çalışan ve projeler üreten özel sektöre verilecek olan teşvikler ve kolaylıklar, özel sektörün de sorumluluk bilinciyle hareket etmesini sağlayacak ve neticede ülke içerisinde birlik ve beraberliğin, kolektif çalışma isteğinin gelişimine ciddi katkı sağlayacaktır.

Misiad'ın açılımı "Memleketçi Sanayici ve İş Adamları Derneği" dir. Derneğin merkezi Ankara'dır.MİSİAD, emeğin sömürülmediği bir dünyayı arzu ettiğini söylemekle kalmayan, bunu şahsi iş hayatına uygulayan inanmış insanların yeni adresi olduğunu ifade ederek inanmış gönüllerin gönül seferberliğine başladığı yerdir²⁴.

5. Memleketçi Sanayici ve İş Adamları Derneği (Misiad)

MİSİAD Genel Başkanlığı ile yapılan görüşmede derneklerinin adını Misiad olarak belirtmişler ve devamlı dernek hakkında şu bilgileri vermişlerdir "derneğimizin Adı 'Memleketçi Sanayici ve İş Adamları Derneği'dir. Kısa adı "MİSİAD" dir. Derneğimizin merkezi Ankara'dadır.MİSİAD, emeğin sömürülmediği bir dünyayı arzu ettiğini söylemekle kalmayan, bunu şahsi iş hayatına uygulayan inanmış insanların yeni adresidir. MİSİAD, inanmış gönüllerin gönül seferberliğine başladığı yerdir. MİSİAD, Ahilik ilkelerini baz alarak "Güçlü yerli ekonomi, Güçlü Türkiye" sevdası ile inanmış Sanayici ve İşadamları ile ülke menfaatlerine uygun olarak mali ve ekonomik politikaların geliştirilmesinde söz sahibi olmayı, ekonomik alanda yarınlara çok daha kuvvetli bir Türkiye bırakmak için gönülden

²³ <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/Ozelihtisaskomisyonuraporlari.aspx>

²⁴ <http://www.misiad.org.tr>

çalışmayı esas alır. Misiad Türkiye'nin Dünya'ya açılan milli gücüdür. 23.02.2018 Günü Yapılan Misiad İstişare ve Afrin operasyonuna destek gecemizin coşkusunu tüm dünya Türklüğü beraber yaşamıştır.

1. Asil Türk milletinin canı pahasına kurduğu bu vatan, kanımız kadar kutsaldır. Hiçbir şeye feda edilemez.

2. Bütün iktisat mesaimizden yegâne amaç memleketi yükseltmek gayesidir.

3. Mukaddesatlarımız her türlü ticaretin üstündedir.

4. Yüce Türk devletinin bekası ve âli menfaatleri çalışmalarımızın sebebidir.

5. Ticaretimizin örfi ahiliktir. Ahilik ilkeleri ilkelerimizdir.

Misiad, yukarıdaki 5 ilkesel madde üzerine kurularak inşa edilmiştir. Milli ve Manevi duyarlılıkları gelişmiş Sanayici ve İşadamlarını bir çatı altında toplayarak yeni bir sinerji yaratmak, üyeleri arasında güç birliği sağlayarak ortak çalışma zemini oluşturmak, Ülkemiz ve Dünya da ki İktisadi gelişmeleri hızlı ve doğru şekilde üyeleri ile paylaşmak, ülke menfaatlerine uygun olarak mali ve ekonomik politikaların geliştirilmesin de söz sahibi olmak, ulusal pazar hacmini büyütmek, yurt içi ve yurt dışı da yatırımların gelişmesi ile alakalı yeni politikalar geliştirmek, üyelerinin sorun, öneri ve görüşlerini ilgili mercilere iletme amacı ile kurulmuştur' diyerek Misiad'ın kuruluş amacını, misyonunu ve vizyonunu ortaya koymuştur. (Misiad genel başkanı Feridun ÖNCEL 19.04.2018 tarihi itibarıyla yüz yüze görüşme)

"Sivil toplum, devletin doğrudan denetimi altında tuttuğu alanları dışında kalan ve ekonomik ilişkilerin baskısından bağımsız olarak gönüllü ve rızaya dayalı ilişkilerle oluşturulan kurum ve etkinlikler alanını tanımlar. Devlet ve sivil toplum arasında kaçınılmaz bir çelişki vardır. Biri güçlendikçe diğerinin zayıf kalacağı, birinin etki alanı genişledikçe diğerinin etki alanının daralacağı anlamı ortaya çıkmaktadır. Bu görüş çok yanlıştır. Bir ülkede sivil toplum ne kadar güçlü ve kuvvetli olursa o ülkede demokrasi daha çok içselleşir ve gelişir. Öncelikle devletin kendini belirli bir ideoloji ile tanımlamaması lazımdır. Devlet, farklı düşünceler ve inançlar karşısında tarafsız kalmalıdır. Hukuk devleti anlayışının uygun şekilde örgütlenmesi ve işlemesi gerekmektedir. Siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda sivil toplumun güçlendirilmesi gerekir. Farklı sivil toplum kuruluşlarında devletin taraf olmaması gerekir. Bu nedenle farklılıklar temelinde örgütlenen sivil toplum unsurlarının serbestçe dernek, vakıf, sendika, siyasi parti vb şeklinde örgütlenmeli politika üretebilecek ya da politika üretenleri etkileyebilecek güce sahip olmaları gerekmektedir. Gönüllülük ve rızaya dayanması gerekir. Girip çıkmalarda olmalı ve herhangi bir baskıya maruz kalmaması gerekir. Sivil toplum

finansal işlevsel ve yasal açıdan devletten özerk olması lazımdır. Dolayısıyla devlet ödeneklerine ve yardımlarına bağımlı, devlet tarafından yetki verilmiş ve kurulmuş örgütler bu tanımın dışında kalacaktır. Batı Avrupa'da sivil toplum oluşması on iki ve on üçüncü yüzyıla kadar götürülebilir. Seçme ve seçilme hakkı (İngiltere Fransa) sivil toplumun mücadelesi sonucunda alınmıştır. Sivil toplumun gelişmesi demokratik bir siyasi kültür gerektirir bunun için farklı düşünce ve inançlarının birbirlerinin var oluşlarını kabul etmeleri öteki olarak gördüklerini yok etmeye ya da onlar üzerinde hegomanya kurmaya çalışmamaları, karşılıklı iletişim kanallarının açık olduğu çatışma olmayan bir kültüre sahip olmaları gerekir. Demokratik olmayan çatışmacı bir kültüre sahip toplumlarda sivil toplum gelişmez Doğu Avrupa'daki Sosyalist rejimlerin çökme nedenlerinden birisi sivil toplum unsurlarının yok edilmeye çalışılmasıdır. 'diyerek misiad'ın gerek ulusal gerekse uluslar arası sivil toplum kuruluşlarının nasıl olması gerektiği hakkında önemli açıklamalarda bulunmuşlardır. (Misiad genel başkan yardımcısı Abdullah ERKAN 22.04.2018 tarihi itibarıyla yüz yüze görüşme)

"Dernek olarak, sosyal, kültürel, ekonomik, ticari, sanayi ve çalışma hayatı alanlarında yurt içinde ve yurt dışında faaliyet göstermekteyiz. Üyelerimizin, iktisadi, ticari ve sanayi işletmeler kurmasına ve işletmesine yardımcı olmaktayız. Kamuoyu ile karar alıcılar arasında bir köprü vazifesi görmek üzere karar alıcılara rehberlik etme, toplumun ve çıkar gruplarının taleplerini karar alıcılara iletme, toplumsal ve siyasal dönüşümlerde fikir beyan etme şeklinde roller üstlenmekteyiz. Bu gerçeklikten hareketle bizler de evrensel değerler ışığında ekonomik, sosyal, siyasal ve hukuki meselelerde akademik hassasiyetler doğrultusunda ülkemize, milletimize ve insanlığa katkı sunmayı amaçlamaktayız. Çünkü STK'lar küreselleşen dünyada demokratik siyasi süreçlerin işletilmesi bağlamında önem arz etmektedir. Artık siyaset olgusu; günümüzde sadece siyasal elitlerin veya iktidar sahiplerin değil toplumdaki bütün bireylerin, katmanların ve organizasyonların içinde yer aldığı bir süreçtir. Daha yalın ifadeyle siyaset sadece siyasi partiler ve siyasi iktidar enstrümanlarının bir tiyatral sahnesi değildir. Buradan hareketle siyaseti ve karar alma süreçlerini etkileme bağlamında Misiad'da diğer sivil toplum kuruluşları yurt içinde ve özellikle yurt dışında organize olmuştur 'diyerek misiad'ın ne kadar önemli bir görev üstlendiğini ve diğer STK'lardan daha farklı bir yol izleyeceğinin işaretlerini vermiştir. (Misiad genel başkan yardımcısı Altuğ ÇANKAYA 20.04.2018 tarihi itibarıyla yüz yüze görüşme)

"Misiad Kadın Platformu, kurulduğu günden bu güne kadınların iş yaşamında aktif rol alabilmeleri için çaba göstermektedir. Kadınların ve başarılı gençlerin daha iyi şartlarda eğitim olanaklarıyla kendine güveni olan girişimci

bireyler olabilmeleri, becerilerini ortaya çıkartmaları için yeni kaynaklar yaratıp rol modeller oluşturup yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmelerini sağlamayı, ekonomiyi kazandırmayı ve destek olmayı amaçlamaktadır. MİSİAD, kadınlarımızın sosyal yaşamda ev ekonomisine kattıkları değeri iş yaşamı süresince ekonomi dünyasına da katmalarının ülke ekonomisine büyük katkı ve fayda sağlayacağını farkındadır. Bu nedenle girişimci potansiyeli olan tüm kadınlarımızın fikirlerini performansa çevirecek çözüm odaklı yenilikçi projeler üretmek, bu projelerin gerçeğe dönüştürülmesini ve sürdürülebilirliğini sağlayarak ekonomiyi kazandırabilmek yine hedeflerimiz arasında yer almaktadır. Anadolu'nun zarif kadınları başta olmak üzere dünya üzerindeki tüm kadınlarımızın gününü canı gönülden kutluyorum. kadınlar; anamız, bacımız, karımız, kızımız, kadınlar dünyanın mimarları kadınlar; fedakar, cefakar kıymetlerimiz, kadınlar kimi zaman tarlada, kimi zaman fabrikada, bizimle savaştan kadınlarımız, dünyayı güzelleştirdiğiniz için teşekkür ederiz' diyerek 8 Mart dünya kadınlar gününü kutlayıp, kadınların iş hayatında etkin rol almalarının yollarını aradıklarını ve çeşitli projeler geliştireceklerini beyan etmiştir. (Misiad kadın girişimciler platformundan sorumlu genel başkan yardımcısı Sultan ÇETİNKAYA yaptığı açıklama ile" 20.04.2018 tarihi itibarıyla yüz yüze görüşme)

Başka bir yapılan açıklamada ise "Misiad Avrupa koordinatörü önderliğinde Belçika'da Avrupalı Türklerle buluşmak amacıyla iki iftar yemeği verdik. İftar yemeğinde 16 yaşında kick boksta dünya rekorları kıran Hasude isimli bir Türk kızımıza da Misiad adına sponsor olduk. Memleketçi işadamı ve sanayiciler olarak stratejik hamle yaparak olarak kurtlar sofrasında Katar'ı yalnız bırakmayarak emperyalist oyunu bozmak için Katar şubesinin açılmasına öncülük yaptım. Misiad Belçika şubemizin Brüksel'de düzenlemiş olduğu yemekli istişare toplantısı çok sıcak bir havada geçti. Toplantıya Misiad Avrupa koordinatörü sn. Halit aydın, Misiad Belçika şube başkanı sn. Ethem kışlalı, Misiad Hollanda Rotterdam şube başkanı sn. Rozita mangroelal ve başkan yardımcısı sn. onur kurt katılırken, toplantıya ev sahipliğini misiad Belçika şube başkan yardımcısı sn. İbrahim çallı yaptı. Çok istifade edilen güzel geçen toplantımıza iştirak eden, emek sarf eden herkese teşekkür ediyoruz. Misiad olarak yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızla devamlı irtibat halindeyiz. Büyükelçilik düzeyinde irtibatımız devam ettiğinden üyelerimizin ve vatandaşlarımızın her türlü kültürel, sosyal ve ekonomik durumlarını yakından takip ediyor ve onlara gerekli desteklerimizi sürdürüyoruz. Çok şükür attığımız tohum Fildişi Sahili, Kamerun, Suriye, Türkmenistan, Kazakistan, Azerbaycan, Somali, Kırım, Irak, Afganistan, Çad ve Nijerya ülkelerinde filiz verdi bir çiçek bahçesi gibi oldu.. Bu yüzden, Misiad Türkiye'nin dünyaya açılan milli gücü ve lokomotifidir" diyerek yurt dışındaki

kuruluşlara ayrı bir önem verdiklerini, ülkemizin yurt dışında tanıtımına katkı sunduklarını ve Türkiye dışındaki, ekonomik, sosyal, kültürel gelişmeleri çok yakından takip ettiklerini beyan etmişlerdir.(Misiad İzmir Şube başkanı Efe ÖNCEL 19.04.2018 tarihi itibariyle yüz yüze görüşme)

5.1. 16 Nisan 2018 Tarihi İtibariyle Misiad'ın Yaptığı Etkinlikler ve Sosyal Projeler

2014 yılında kurulan Misiad'ın yapılanma, teşkilatlanma ve tanıtım çalışmalarının ardından yaptığı çalışmalar ve projeler aşağıdaki belirtilmiştir.

1. Misiad Kadın Girişimciler Platformundan Sorumlu Genel Başkan Yardımcımız Sn. Huriye Özener'in "Karabüklüler Vakfı" tarafından yılın başarılı kadın ödülüne layık görülmesi

2. Misiad'ın Marka Tescilinin Yapılması 2.Afrin Operasyonunda Yaralanan Özgür Suriye Ordusundan Türkmen Komutan Hüseyin Hışman'ının hastahanedeki ziyaret edilmesi

3. 2018 Yılı 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Kutlanması

4. 23.02.2018 Günü Yapılan Misiad İstişare ve Afrin operasyonuna destek gecesinin coşkusunu tüm dünya Türklüğü beraber yaşamıştır.

5. Misiad Kırıkkale şubemiz Kırıkkale üniversitesinde okuyan ülkemizde misafir yabancı uyruklu 200 öğrenci kardeşimize yeryüzü kardeşliği adı altında iftar verilmesi

6. Misiad, Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, Haliliye kaymakamlığı, Haliliye belediyesi ve Eyyübiye belediyesi sponsorluğunda Gazi Üniversitesi mimarlık topluluğu tarafından Şanlıurfa'da Çalıştay düzenlenmesi

7. Boks turnuvasında birinci olan Misiad boks takımına birinci olduklarından dolayı başarı primi verilmesi

8. Kırıkkale vatani için can verenler derneği ile, Misiad Kırıkkale şubesinin şehitlik ziyaretinde bulunulması

9. MİSİAD olarak gönül seferberliği adı altında, soğuk havalarda dost yüreklere bir nebze sıcaklık vermek için atkı ve bere dağıtımında bulunduk.

10. MİSİAD tarafından düzenlenen "Okulumuzda Şenlik Var" etkinliğinin ilk ayağının Mamak Türkoğlu okulunda gerçekleştirilmesi

11. Genç MİSİAD Isparta Şubesi Sosyal Sorumluluk Projesi Kapsamında bir köy okuluna boya uygulamasında bulunarak minik kardeşlerimizin sevindirilmesi

12. MİSİAD Belçika Başkan Yardımcımız Sn. Kadir YÜCELBAŞ, MİSİAD'ı temsilen Amerika'da İşadamları verimlilik toplantısına konuşmacı olarak katılması.

13. MİSiAD Belçika Şube Yönetimi Türkiye Cumhuriyeti Brüksel Başkonsolusunun ziyaret edilmesi
14. MİSiAD Belçika Şube Yönetimi Makedonya Büyükelçisi Sn.Lazar Elenevoski'in ziyaret edilmesi
15. MİSiAD İngiltere Şubesinin kapsamı genişletilerek, isminin Birleşik Krallık Şubesi yapılması
16. MİSiAD'ın Budapeşte'de düzenlenen Türk kurultayına katılması
17. Kosova'da düzenlenen Türklerin Milli Bayramı Resepsiyonuna katılım Resepsiyonda KKTC Meclis Başkanı Sn. Sibel SİBER ve Kosova Parlamentosu Türk milletvekili Sn. Fikrim DANKA ile bir araya gelinip çeşitli Bodrum istişarelerde bulunulması
18. MİSiAD İsviçre'de bulunan ve ticari faaliyet gösteren çeşitli işletmelere ziyarette bulunulması
19. MİSiAD Belçika Şubemiz 2017 yılı faaliyet takvimi ve yıllık çalışma planı toplantısında üyelerle bir araya gelinmesi
20. MİSiAD genel merkez olarak her bayramda olduğu gibi bu bayramda da Balıkesir'deki aziz şehitlerimiz ve aileleri ile bayramlaşılması
21. MİSiAD Konya Şube Yönetimi tarafından, 15 Temmuz darbe girişiminin seyrini değiştiren kahraman şehidimiz Astsubay Ömer Halisdemir'in kederli ailesinin ve şehidimizin kabrinin ziyaret edilmesi
22. Prof. Dr. Osman KOLA'nın MİSiAD Genel Merkezi ziyaret ederek Stevia (Rize Şeker Otu) hakkında bilgi vermesi
23. MİSiAD Antalya Şubesinin 'Halep Türkmenlerine' 15 ton taşıyan acil gıda tırını göndermesi
24. Genç MİSiAD Genel Merkez Yönetimi, Türkmen ve Halepli kardeşlerimize kışlık bot dağıtması
25. Sayın başbakanımız Binali YILDIRIM beyin ziyaret edilerek çeşitli istişarelerden bulunulması
26. Genç MİSiAD Düzce İl Yönetimi tarafından Düzce Akçakoca Türk Kızılay yaşlılar konukevine ziyarette bulunulması
27. MİSiAD Bursa Şubesinin demokrasi yürüyüşüne katılması
28. MİSiAD Genel Merkez ve Genç MİSiAD Genel Merkez Yönetimi yürek yüreğe, omuz omuz olan Aziz Türk Milletimizin toyuna katılması
29. MİSiAD Bursa Şubemizin 15 Temmuz tarihinde Fetö-Haşhaşi terör örgütü tarafından gerçekleştirilen haince saldırıda şehit edilen demokrasi şehitlerimizin aziz ruhları için 3.000 kişiye lokma dağıtılması
30. MİSiAD Balıkesir Şubemiz Antalya'da düzenlenen 13. İmecik Yörük Şölenine katılarak Yörük Toyuna misafir olması

31. MİSİAD Bodrum Şubemiz, Muğla Şehit Aileleri Derneğine ziyarette bulunulması
32. MİSİAD Konya Şubesi, çok sayıda davetlinin katıldığı bir iftar programının düzenlenmesi
33. MİSİAD Genel Başkanı Sn. Feridun ÖNCEL'in düzenlenen iftarda Ankara Bahçelievler esnafı ile bir araya gelmesi
34. Konya Genç MİSİAD'ın "Siber Saldırıları ve Siber Saldırılarından Korunma Yöntemleri" başlıklı konferans düzenlemesi
35. MİSİAD Bursa Şubemiz, Bursa Ticaret Odası Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Merkezi ile işbirliği protokolünün imzalanması
36. Genç MİSİAD Bolu Şube yönetiminin anneler günü münasebetiyle Bolu'da annelere çiçek dağıtması
37. MİSİAD Genel Merkez Yönetimi, anneler günü münasebetiyle Ayşe anneyi ziyaret ederek hayır duasını alması
38. MİSİAD Isparta Şubesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Edebiyat Kulübü tarafından düzenlenen "Nostaljik Nağmelerle Yeşilçam" etkinliğine sponsor olunması
39. MİSİAD Bursa Şubesinin, Türkiye Harp Malulü Şehit Gazi ve Yetimler Derneği Bursa Şubesinin ziyaret edilmesi
40. MİSİAD, sosyal medyada yayınladığı görsel ile 3.Mayıs Türkçülük Günü'nü ve 1 Mayıs işçi bayramının kutlanması
41. MİSİAD Uşak şubemizin bayan girişimcileri ile kahvaltıda buluşması
42. MİSİAD Bolu şubesinin Regaip Kandili münasebetiyle Aziz Şehitlerimizin ruhu için 1500 kişiye yemek ikramında bulunulması
43. MİSİAD, sosyal medyada yayınladığı görsel ile Pakistan'da yaşanan terör saldırısının lanetlenmesi
44. MİSİAD Bursa şubesi tarafından "İş'te Yaşam" isimli panelin gerçekleştirilmesi
45. Misiad Bursa Şubesinin İstiklal Marşının Kabulünün 95. Yıl Dönümü Münasebeti ile "Memlekete Kanımızda, Canımızda Feda" sloganıyla, Kızılay'la birlikte yapmış olduğu kan bağışi kampanyası. Ayrıca kampanya kapsamında 1500 kişiye aziz şehitlerimizin ruhları için lokma dağıtılması
46. Bayan voleybol takımımızın şampiyon olarak 3. Lige yükselmesi
47. MİSİAD Bodrum şubesinin Türk Ocaklarının başlatmış olduğu Türkmen çocuklara yardım kampanyasına katkı sağlamak amacı ile 100 çocuğumuza kıyafet ve oyuncak alınması
48. Genç MİSİAD'ın öncülüğünde Konya'da "Rusya - Türkiye ilişkileri ve Nato" başlıklı konferansın düzenlenmesi

49. MİSİAD Uşak şubemizden Uşak Sevgi Evi Çocuk Esirgeme Kurumuna ziyaret edilerek götürülen hediyeler ve eğitici oyuncaklarla çocuklarımızın yüzlerinin gülmesi ve sevindirilmesi

50. MİSİAD Konya Şubesinin, TÜYAP Fuarına katılan üyelerimizin ve bazı katılımcıların stantlarının ziyaret edilerek bilgi alışverişinde bulunulması

51. MİSİAD, OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi Belgesi ile kalite zincirine bir halka daha eklenmesi

52. MİSİAD Polonya Şube Yönetimi, ITM POZNAN 2016 Metal ve Metal İşleme Fuarı'na katılan Türk firmalarının ziyaret edilmesi

53. MİSİAD Genel Merkez Yönetimi, Elitler Tekstil Kuruluş Etkinliğine katılması

54. MİSİAD Bursa Şubemiz ve KOSGEB'in ortaklaşa gerçekleştirdiği Girişimcilik Eğitimine Katılan 30 Kişinin Sertifikalarını alması

55. MİSİAD Bursa Şubemiz İlk Umut Kariyer merkezi ile protokol yaparak işveren ve sanayicilere;-Sermaye Piyasası, Hile Denetçiliği, Adli Muhasebe, Mali İşler Yapılandırma, Risk Yönetimi, Problem Çözme ve Karar Alma Teknikleri konularında destek olmak ve sertifika programları düzenlemek adına kararların alınması

56. MİSİAD Bursa şubesinin 04-05.Mayıs 2018 tarihinde yerli ve milli ekonomi adı altında toplantı düzenlemesi

Sonuç ve Öneriler

Modern toplumsal yapılara baktığımız zaman STK'ların oldukça önemli olduğunu görüyoruz. Çeşitli isimler altında (oda, sendika, siyasi parti, vakıf, dernek) faaliyette bulunan bu örgütler demokrasinin tüm toplum yapısında yaygınlaşması ve aynı zamanda katılımcı ve şeffaf yönetimin sağlanması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Ülkemizde de çok partili sisteme geçişle birlikte etkilerini gösteren STK'lar özellikle de 1980 sonrası politikalarla haytamızın vazgeçilmez bir unsuru olarak yerini almıştır. AB ile olan ilişkilerimizde son dönemlerde inişler çıkışlar olsa da üyelik sürecindeki uygulamalar sayesinde sivil toplum yapısı oldukça önemli seviyede gelişme göstermiştir. AB fonları da yetersiz olmasına rağmen bu konudaki etkili uygulamalardandır.

STK'ların toplumdaki vatandaşların üzerinde hoşgörü ve barışı yaygınlaştırma ile demokratik uygulamaları teşvik ederek toplumu daha da bütünleştirmesi beklenmektedir. Buna rağmen nitelik ve nicelik olarak yetersiz olan sivil toplumun daha da geliştirilerek ve yaygınlaştırılarak daha çağdaş bir toplum yapısına ulaşma çalışmalarında büyük katkıda bulunacağı ve bu sayede

toplumun daha modern bir kimliğe ulaşacağı beklenmektedir. STK'ların toplumu ileri düzey demokrasi seviyesine ulaştırması için kendi içinde de bu demokrasi ortamının en alttan en üst makama kadar yerleşmesi ve konuda da özeleştirilmesi gerekmektedir. Demokratik ve şeffaf olmayan organizasyon içi uygulamalar ve karar almada katılımın olmaması sivil toplumun amaçtan uzaklaşmasına ve zamanla toplum desteğinin azalmasına neden olacaktır. Birçok eksikliğine rağmen sivil toplum ülkemiz için oldukça önemli oranda sorunları çözerek toplumsal meselelerin azalmasına katkıda bulunmuştur.

Türkiye'nin batı kısmından doğuya doğru sivil toplum giderek etkinlik olarak azalmakta ve bu da ülke temelinde sivil toplum bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir. Sivil toplumun işlevlerinden biri olan insanları sosyalleştirmenin daha etkili olabilmesi için ve doğu ile batı toplum yapısının tam olarak kaynaşması için ülke çapında özellikle de doğu ve güneydoğuda daha yaygınlaşması gerekmektedir.

Bu oluşumlar siyaset mekanizmasını etkileyerek devlet toplum yaklaşımına da katkıda bulunmaktadırlar. Küreselleşmenin de etkisiyle devlet sadece tek taraflı olarak hizmet üreten bir birim değil, artık vatandaşlardan gelen talepler doğrultusunda hizmet üreten bir örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey bu durumda pasif olmaktan çıkmış ve karar alma sürecinde aktif bir rol üstlenmiştir.

Ülkemizin yoğun göç hareketlerine maruz kalması birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunları aşmak ve yabancıların ülkemize adaptasyonunu sağlamak açısından sivil toplum çok etkili bir yöntem olacaktır.

STK'ların toplum için oynadıkları rollere baktığımızda kamuyu denetleme rolünü görüyoruz. Bu sayede şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetim anlayışının sağlanması konusunda faydası olmaktadır. Aynı zamanda bu denetim ile yolsuzlukların da önüne geçilebilir. Diğer bir rolü olan savunuculuk ile toplumu ilgilendiren konularda insanları bilinçlendirme ve hak savunuculuğu yapmaktadır. Hizmet sağlayıcılık rolü ile de insanların ihtiyaç duydukları hizmetleri (eğitim, sağlık) talep etmekte ve bu hizmetlerin daha etkin bir şekilde devlet ve özel kesim tarafından karşılanmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda azınlıkların sesini tüm topluma duyurarak sessizlerin sesi olmaktadır. Bunun dışında toplumu bilinçlendirme ve toplumu değişim ve gelişime sevk ederek daha mutlu ve çağdaş bir toplum yapısının oluşmasına katkıda bulunmaktadırlar. Evrensel değerler çerçevesinde diğer tüm organizasyonlarla da işbirliği yaparak küresel sorunların çözümüne önemli katkılar sağlamaktadırlar.

Tüm bu açılardan bakıldığında ise STK'lar aracı olarak insanların bireysel olarak yaptırılmadığı işleri örgütlü olarak yapılmasında çok önemli bir görev

üstlenmiştir. Bu organizasyonların desteklenmesi ve vatandaş katılımının gönüllü olarak artırılması sayesinde ülkede işbirliği kültürü gelişecek ve birçok sorunun çözülmesinde etkin ve hızlı çözümler üretilecektir. Buradaki katılımın artırılması için medya ve tanıtım araçları oldukça önemli bir yere sahiptir. Etkili bir tanıtım sayesinde katılım artacaktır. Katılımın artması kadar bu kuruluşlarda görev alacak kişilerin belli bir eğitim sahibi olmaları gerekecektir. Bunun için ise STK, kamu ve özel sektör işbirliği ile yeni katılımcılara eğitim verilerek katılımcıların niteliklerinin artırılması sağlanabilir. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşları faaliyetleri hakkında toplumu çeşitli iletişim kanalları ve kitapçıklar sayesinde bilgilendirmelidir.

Netice olarak modern dünya ile bütünleşmiş güçlü bir sivil toplum oluşması ile katılımcı demokrasinin gelişmesinin önü açılmış olacak bu da ortak akıl ile sorunlara daha rasyonel çözümler sunacak ve toplumun yaşam kalitesinin yükselmesine katkıda bulunacak, dolayısıyla muasır medeniyetler seviyesine ulaşmamızda öncü rol oynayacaktır.

Çok kısa zaman bir diliminde, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında teşkilatlarını kurarak birçok etkinliğe katılan ve uygulayan misiad'ın bu başarısı takdire şayandır. Ülkemizdeki diğer sivil toplum kuruluşlarına örnek olacak bir uygulamadır. Türkiye'de kurulan ve tabela görüntüsü verilen birçok sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Amacı dışında hizmet yapan ve atıl durumda bulunan bu kuruluşların, devletimiz öncülüğünde ve dernekler masası tarafından takip edilmesi ve hiçbir çalışma yapmayan, ülkemize, toplumumuza herhangi bir katkısı olmayan, fayda sağlamayan ve amacı dışında kullanılan bu tür sivil toplum kuruluşlarının kapatılmasında fayda görülmektedir. Misiad'ın yurt dışı kuruluşları ülkemizin tanıtımında çok önemli bir görev yükleneceği tahmin edilmektedir. Yurt dışı şube başkanlarının ülkemizin gönüllü elçileri olarak birçok faydalı işler yapabileceği ve ülkemizi çok iyi bir şekilde de temsil edeceği ümit edilmektedir.

Kaynakça

- AB Uyum Süreci Ve STK'lar , Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu XIV, Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.
- Arslan, Osman, *Kuramsal Ve Tarihi Aşamalarıyla Sivil Toplum Ve Türkiye Gerçeği, Bayrak*, İstanbul, 2001.
- Aslan, Mehmet-Kaya, Gazanfer, "1980 Sonrası Türkiye'de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları", *Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 2004, c.5.
- Çaha, Ömer, *Sivil Kadın: Türkiye'de Sivil Toplum Ve Kadın*, Vadi Yayınevi, İstanbul, 1996.
- Çetin, Halis, "Liberalizmin Tarihsel Kökenleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, c,3, 2002.

Durgun, Şenol, "Türkiye'de Sivil Toplum Ve Devlet", *Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum Özel Sayısı*, 1997.

Ewards, Michael, *Civil Society*, Blackwell, Oxford, 2004.

Erözden, Ozan, "Sivil Toplumun Karanlık Yüzü: Demokrasiye Geçiş Sürecinde Sivil Toplumun Farklı Görünümleri, Hırvatistan Örneği", *Sivil Toplum*, 2004.

Gönenç, Ayşenur Akpınar, *Sivil Toplum Düşünsel Temelleri ve Türkiye Perspektifi*, 2001.

Güder, Nafiz, *Sivil Toplumcunun El Kitabı*, 2007.

Güneş, İsmail, "Sivil Toplum Kuruluşları", *Son Baskı Sanal Dergi*, Yıl 1, 2004.

Güneş, Muharrem-Güneş, Hasan, "Türkiye'de Eğitim Politikaları Ve Sivil Toplum", Ankara Anı, 2003.

Kalaycıoğlu, Ersin, *Sivil Toplum Ve Neopatrimonyal Siyaset, Küreselleşme-Sivil Toplum Ve İslâm*, (Drl. E Fuat Keyman-A. Yaşar Sarıbay), Vadi Yayınları, Ankara, 1998.

Kooperatifler Kanunu, Madde 1, 1969.

Locke, John, *Hoşgörü Üzerine Bir Mektup*, Çev.: Melih Yürüşen, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1995.

Miller, Valeria, *Ngo And Grassroots Policy Influence: What Is Success*, 1994.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, Madde 2, 2012.

Siyasi Partiler Kanunu, Madde 3, 1983.

Tamer, Mine Gözübüyük, "Tarihsel Süreçte Sivil Toplum, Edebiyat Fakültesi Dergisi", 2010.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar Ve Borsalar Kanunu, Madde 4, 2004.

Yılmaz, Aytekin, "Sivil Toplum Demokrasi Ve Türkiye", *Yeni Türkiye Dergisi Sivil Toplum Özel Sayısı*, 1997.

İnternet Kaynakları

<https://www.AB.Gov.Tr/51190.Html>

<http://www.Kalkinma.Gov.Tr/Pages/Ozelihtisaskomiyonuraporlari.Aspix>

<http://www.misiad.org.tr>